

Jord- och skogsbruksutskottet

Klimatårsberättelse 2021

Till miljöutskottet

INLEDNING

Remiss

Klimatårsberättelse 2021 (B 18/2021 rd): Ärendet har remitterats till jord- och skogsbruksutskottet för utlåtande till miljöutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultativ tjänsteman Birgitta Vainio-Mattila, jord- och skogsbruksministeriet
- specialsakkunnig Johannes Lounasheimo, miljöministeriet
- forskningsprofessor Heikki Lehtonen, Naturresursinstitutet
- deltagare i Klimatpanelen Kristiina Regina, Klimatpanelen
- jurist Minna Ojanperä, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK
- direktör Jyrki Peisa, Skogsindustrin rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- arbets- och näringsministeriet
- Finlands Naturpanel
- Finlands skogscentral
- Finlands naturskyddsförbund rf.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Klimatårsberättelsen 2021 är en relativt övergripande beskrivning av hur Finlands utsläppsminskning mål har uppnåtts och hur utsläppen har utvecklats inom sektorerna för utsläppshandel, bördefördelning och markanvändning. I årsberättelsen jämförs de åtgärder som vidtagits inom olika sektorer och branscher med regeringsprogrammets mål att göra Finland klimatneutralt år 2035, när utgångspunkten är nivån på nettokolsänkorna inom markanvändningssektorn (21 Mt) år 2035. I enlighet med detta ska Finland minska sina utsläpp från nuvarande 48 miljoner ton så att målet för klimatneutralitet uppnås. Utgående från WEM-basscenariot, som utarbetats inom ramen för projektet Hiilineutraali Suomi 2035 — ilmasto- ja energiapolitiikan toimet ja vaikutukset (HIISI), presenteras en uppskattning enligt vilken det utöver de nuvarande åtgärderna

Utlåtande JsUU 27/2021 rd

behövs en utsläppsminskning på cirka 11 Mt för att målet för klimatneutralitet ska nås. Efter 2035 har Finland som mål att uppnå klimatneutralitet, vilket förutsätter en ytterligare ökning av målen för minskning av utsläpp. Jord- och skogsbruksutskottet anser att de frågor som behandlas i klimatårsberättelsen är mycket viktiga och vill för sin del tacka de aktörer som deltagit i beredningen av berättelsen för ett grundligt arbete. I det följande utvärderar utskottet det som framförs i berättelsen särskilt i fråga om klimatåtgärder inom den egna branschen, jord- och skogsbruket samt markanvändningssektorn.

Informationsbehovet i anslutning till klimatarbetet och dess nationella möjligheter och utmaningar är stort med tanke på konsumenternas och företagens klimatåtgärder, utbildning, vetenskap och politiska beslutsfattande. Å ena sidan ska klimatårsberättelsen vara ett dokument på strategisk nivå och fokusera på att ge en helhetsbild. Men om de ställningstaganden som framförs i den är alltför allmänna och saknar uppbackning av fakta, kan de leda till felaktiga uppfattningar. Till den del granskningen av utsläppsminskningarna enligt sektor och verksamhetsområde är förenad med osäkerhetsfaktorer och områden där det inte finns tillgång till evidensbaserad information, ska detta beskrivas när utsläppsutvecklingen presenteras. Klimatårsberättelsen ska också innehålla källkritik till den del åtgärderna för minskning av utsläppen är sådana att de inte kan mätas på ett tillförlitligt sätt vid den årliga granskningen eller forskningsmetoderna ännu inte är tillräckligt utvecklade. Detta är särskilt viktigt för jordbruket, eftersom förändringar i markanvändningen påverkar de biologiska processerna på lång sikt och forskningsmetoderna ständigt utvecklas. Det samma gäller ökningen av kolsänkorna inom markanvändningssektorn.

Klimat effektiviteten och klimat effekterna står i centrum för informationsbehovet. I all synnerhet efterlyser vi att de nationella klimatåtgärderna ska speglas mot den globala marknaden och mot Finlands konkurrenskraft och attraktionskraft som en investeringsmiljö. Den finländska skogsindustrin har minskat sina utsläpp effektivt och har i hög grad avstått från fossila bränslen i sin energiproduktion. Den erbjuder med sina produkter på naturlig väg lösningar för lagring av kol. Särskilt intressant är det ur skogsindustrins synvinkel att utreda hur klimatåtgärderna påverkar dess verksamhetsbetingelser i Finland och på den globala marknaden. En sådan bedömning av åtgärdernas verkningsfullhet eller effekter ingår inte i kapitel 7 i klimatårsrapporten, som handlar om klimatåtgärdernas konsekvenser. I fråga om klimatförändringen är det viktigt att också granska koldioxidfotavtrycket från import och export samt transportsträckor. I den följande klimatårsberättelsen bör man också presentera kalkyler över koldioxidfotavtrycket från importerad mat. Dessutom är det bra att i detta sammanhang granska vilka konsekvenser självförsörjningsgraden i fråga om livsmedel och prioritering av närproducerad mat har för konsumenternas ställning och koldioxidfotavtrycket. Utskottet anser det viktigt att ta upp förslaget om ett globalt perspektiv som ett specialtema i klimatårsberättelsen för 2022. Förslaget fick ett oreserverat understöd vid sakkunnighörandet.

Utskottet ser ytterst positivt på de förslag som lades fram vid sakkunnighörandet om utveckling av indikatorer så att utsläppsminskningarna och de utvecklingsskeden som gäller dem kan bindas till konkreta åtgärder inom olika sektorer. I klimatårsberättelsen beskrivs förtjänstfullt de politiska åtgärder som vidtas för att minska utsläppen från jordbruket. Som exempel kan nämnas beredningen av det nationella klimatprogrammet, färdigställandet av det nationella biogasprogrammet och forsknings- och stimulansåtgärder för återvinning av näringsämnen. Utöver detta är det skäl att på ett mer täckande sätt än för närvarande beskriva de utsläppsminskningåtgärder som redan

Utlåtande JsUU 27/2021 rd

är i bruk, såsom styrning av jord- och skogsbrukets sidoströmmar till produktion av biobränsle, minskad bearbetning av organogena jordar, odling av mellangrödor, reglerbar dränering och våtmarksodling. Åtminstone dessa bör behandlas i klimatplanen för markanvändningssektorn. Utöver förvaltningens åtgärder bör berättelsen lyfta fram de färdplaner för koldioxidsnåla lösningar som näringslivet utarbetat, såsom MTK rf:s och SLC rf:s klimatfärdplan för jordbruket samt skogsindustrins klimatfärdplan. Utskottet betonar att en framtidsinriktad och lösningsorienterad klimatårsberättelse är ett viktigt verktyg som behövs vid beslut om ändamålsenliga och kostnads-effektiva åtgärder för minskning av utsläpp och för kolbindning. Samtidigt bör man vid rapporteringen om utsläppsutvecklingen berätta att alla redan vidtagna åtgärder inte syns som årliga utsläppsminskningar av orsaker som hänför sig till naturens funktion och utvecklingen av mätmetoderna.

Av växthusgasutsläppen från jordbruket rapporteras metan- och dikväveoxidutsläppen i den nuvarande klimatpolitiska systematiken till ansvarsfördelningssektorn, vars utsläppsminskning mål granskas årligen med hjälp av minskande utsläppskvoter. Koldioxidutsläppen från odlingsmark och gräsmark hör till markanvändningssektorn. I klimatårsberättelsen konstateras att de utsläpp inom jordbruket som hör till ansvarsfördelningssektorn har förblivit relativt oförändrade under de senaste åren. Mängden av dessa utsläpp påverkas bland annat av årliga skördevariationer och i fråga om utsläpp från djurmatmältning av djurantalet. Inom ansvarsfördelningssektorn är det ytterst svårt att hitta effektiva sätt att minska utsläppen utan att samtidigt äventyra självförsörjningen inom jordbruksproduktionen och därmed försörjningsberedskapen och livsmedelssäkerheten. En med tanke på helheten ändamålsenlig indikator på utsläppsminskningar är mängden utsläpp per produktionsenhet. Exempelvis inom mjölkproduktionen kan man genom att utveckla produktionssätten uppnå samma avkastning med färre djur. Genom produktion av biogas som baserar sig på återvinning av näringsämnen kan jordbrukets biomassor styras till hållbar energiproduktion och gemensamma insatser för att minska utsläppen. Vidare kan behovet av att röja åker till följd av kravet på spridning av gödsel minskas. Å andra sidan minskar återvinningen av näringsämnen som gödselmedel inom det inhemska jordbrukets behovet av att använda importerade gödselmedel och skapar därmed förutsättningar för att dämpa produktionskostnaderna inom jordbruket.

Enligt årsberättelsen är cirka tre fjärdedelar av de totala utsläppen från jordbruket markrelaterade utsläpp. Inte heller de utsläpp som rapporteras inom markanvändningssektorn har förändrats nämnvärt. Detta påverkas av den styrning som ingår i den gällande EU-lagstiftningen och som bland annat genom kraven på foderproduktion och spridning av gödsel också har styrt ibruktataget av organogena jordar. EU:s stödsystem styr å sin sida mot användning av åkerareal utanför matproduktionen med låg avkastning. Utskottet betonar därför de föresatser i regeringsprogrammet enligt vilka stöden riktas till en aktiv och hållbar matproduktion. Samtidigt är det viktigt att bromsa upp en kapitalisering av stödet i priset på eller arrende för åkermark. Enligt den utredning som fått gälla de mest kostnadseffektiva klimatåtgärderna styrningen av användningen av torvmarker för jordbruk genom utveckling av odlingsmetoderna. Det är uppenbart att det i vissa regioner inte finns några alternativ för utnyttjande av torvmarker. Torvmarker är också viktiga med tanke på försörjningsberedskapen, eftersom den bästa skörden till exempel under torra år ofta fås från torvmarkerna som håller kvar vatten betydligt bättre än mineraljordar. Uttryckligen minskningen av utsläpp från torvmarker kan effektivt påverkas utan att den inhemska livsmedelsproduktionen äventyras. Underproduktiva organogena jordar ska i första hand ställas till för-

Utlåtande JsUU 27/2021 rd

fogande för kolbindning och matproduktion genom utveckling av odlingsmetoderna. Kompletterande metoder kan vara frivilliga kolbindningsåtgärder i mineraljordar och att ersätta fossila bränslen i jordbrukets energikällor. Forskningen och mätmetoderna som gäller konsekvenserna av klimatåtgärder inom markanvändningssektorn bör vidareutvecklas så att man får en bättre helhetsbild av skogsbrukets och matproduktionens klimatpåverkan. Utskottet anser det vara ytterst viktigt att forskningsfinansiering riktas till klimatåtgärder inom markanvändningssektorn i enlighet med regeringsprogrammet. Dessutom bör genomförandet av MTK rf:s och SLC rf:s samt skogsindustrins färdplaner över koldioxidneutralitet främjas.

Utskottet betonar att man vid granskningen av jordbrukets klimatåtgärder bör beakta realiteterna i fråga om dels naturen, dels gårdsbruksenheter ekonomiska situation. Som utskottet senast har betonat i sitt utlåtande JsUU 22/2021 rd kan ett jordbruk som kämpar med en lönsamhetskris inte samtidigt investera i klimatarbete. De nuvarande CAP-stödsystemen styr inte jordbruksföretagen till koldioxidbindning och minskning av utsläppen. En jordbrukspolitik som är bunden till en sex-årig budgetram kan inte förnyas tillräckligt snabbt, eftersom de åtgärder som ingår i den har beretts i en annan värld än den där de nu genomförs. I CAP-reformen bör man sträva efter att utnyttja den information som fortlöpande samlas om klimatåtgärder och anpassningen till klimatförändringen, som är en stor utmaning för jord- och skogsbruket. En faktor som förenar näringslivet, det civila samhället, producenten och medborgaren är i detta avseende behovet att bevara jordbruksmarken så att den kan utnyttjas på ett hållbart sätt och skogarna så att de hålls friska och kan växa och förnyas. Annars uppnås inte målen för klimatneutralitet och negativa koldioxidutsläpp.

Utskottet anser att man i första hand bör söka lösningar bland frivilliga åtgärder som sporrar och påverkar. Att skuldbelägga jordbrukare och skogsägare för att de idkar sin näring är inte en hållbar väg. Tidvis har diskussionen om utsläpp och kolsänkor inom jordbruket och markanvändningssektorn varit mycket polariserad. Det bör finnas mer utrymme för att sprida forskningsbaserad kunskap och för en diskussion som bygger på näringslivets verklighet också i den offentliga debatten. Utskottet anser att en hållbar lösning kan hittas genom kostnadseffektiva och praktiska lösningar som stöder ibruktagandet av sådana lösningar med hjälp av stödpolitik och genom ökad kunskap. Tröskeln för att vidta klimatåtgärder på gårdsbruksenheter bör sättas lågt och gårdarna bör uppmuntras att inleda sin verksamhet på försöksbasis, inledningsvis i fråga om vissa åkerskiften eller produktionsinriktningar. Ett konkret exempel kan vara ett ekosystemarvode som betalas för utsläppsåtgärder och kolbindning.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Jord- och skogsbruksutskottet föreslår

att miljöutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande JsUU 27/2021 rd

Helsingfors 17.11.2021

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Anne Kalmari cent
vice ordförande Ritva Elomaa saf
medlem Seppo Eskelinen sd
medlem Satu Hassi gröna
medlem Janne Heikkinen saml
medlem Mikko Lundén saf
medlem Jari Myllykoski vänst
medlem Anders Norrback sv
medlem Raimo Piirainen sd
medlem Piritta Rantanen sd
medlem Arto Satonen saml
medlem Jenna Simula saf
medlem Peter Östman kd.

Sekreterare var

utskottsråd Susanna Paakkola.

Utlåtande JsUU 27/2021 rd Avvikande mening

Avvikande mening

Motivering

Enligt klimatlagen ska statsrådet årligen lämna riksdagen en klimatårsberättelse med uppgifter om utsläppsutvecklingen och om hur de mål för minskning av utsläpp som ingår i den klimatpolitiska planen på medellång sikt förverkligats. Planen innehåller också en kartläggning av de politiska åtgärderna och en bedömning av läget när det gäller genomförandet av anpassningsplanen. I berättelsen granskas också hur förpliktelserna inom ansvarsfördelningssektorn har uppfyllts och hur de totala utsläppen har utvecklats i förhållande till klimatneutralitetsmålet 2035. Dessutom har EU fattat beslut om att skärpa sitt eget mål för 2030. De lagstiftningsförslag som hänför sig till detta offentliggjordes i juli i år. De åtgärder som vårt land hittills har planerat räcker således inte till för att uppnå det nya strängare utsläppsminskningmålet. Därför tar regeringen nu in ytterligare åtgärder i den nya klimatpolitiska planen på medellång sikt och i klimat- och energistrategin som är under beredning. Dessa behövs enligt statsrådet både för att nå EU:s mål för 2030 och för att nå regeringens eget klimatneutralitetsmål för 2035.

För det första anser vi sannfinländare att klimatberättelsen innehåller många sådana klimatpolitiska frågor och åtgärder som skulle ha kunnat genomföras både senare och i mindre stramare takt. En av de här frågorna är uttryckligen jordbruket och dess utsläppsminskningar (inkl. transporter). När det gäller jordbruket är det också bra att notera att det inte bara är en källa till växthusgasutsläpp, utan att det vid sidan av skogarna är en av de få sektorer som också kan binda kol från atmosfären till marken. Med gynnsamma odlingsmetoder, såsom växttäckning vintertid, fleråriga vallar och lindrigare jordbearbetning, är detta möjligt. Men nu håller det återigen på att gå så att primärproducenterna kritiserar för att de inte i tillräcklig utsträckning har minskat sina totala utsläpp. Detta är en sådan utveckling som vi Sannfinländare inte godkänner, eftersom det i Finland fortfarande ska vara möjligt att bedriva jordbruk (inkl. torvmarker) och sörja för livsmedelstryggheten och försörjningsberedskapen.

Å andra sidan anser vi inte heller att det är bra att kommissionen i somras offentliggjorde sitt eget klimatpaket. Det är alltså fråga om ett åtgärdspaket vars mål är att unionen bland annat med klimat- och energipolitik som förevändning i allt högre grad ska kunna blanda sig i medlemsstaternas skogspolitik och hur var och en får använda sin skog. Nu hör skogspolitiken strikt till medlemsländernas bestämmanderätt och så måste det vara även här. Dessutom anser vi att bland annat EU-finansieringen av de kommande CAP-åtgärderna riktas för mycket till klimatåtgärder på EU-nivå. Samma problem finns redan inom den nationella finansieringen. Detta kan i själva verket ha negativa konsekvenser för många jordbrukare-primärproducenter som redan har utvecklat till exempel nya odlingstekniker. Slutligen vill vi också påminna om att de viktigaste genomförda åtgärderna i den klimatpolitiska planen på medellång sikt är distributionsskyldigheten för biodrivmedel som används i trafiken och distributionsskyldigheten för biobrännolja som blandas med lätt brännolja. Sannfinländarna anser att detta krav på distributionsskyldighet i betydande grad ökar kostnaderna för mobilitet och annat för vårt bilburna folk. På samma sätt ökar det företagens och industrins kostnader avsevärt.

Utlåtande JsUU 27/2021 rd

Avvikande mening

Vi föreslår

att miljöutskottet beaktar det som sägs ovan och att miljöutskottet föreslår att följande ställningstagande godkänns:

Den avvikande meningens förslag till ställningstagande

Riksdagen förutsätter att regeringen med anledning av berättelsen vidtar åtgärder genom vilka den upphör med överdrivet strikta klimatpolitiska åtgärder och fattar beslut utifrån de utgångspunkter som betonar sysselsättningsåtgärderna i stället för en överdrivet strikt klimatpolitik.

Helsingfors 17.11.2021

Ritva Elomaa saf
Mikko Lundén saf
Jenna Simula saf